

EEN GOED GROEPSPLAN HEEFT KOFFIEVLEKKEN

Groepsplannen schrijven is 'stom werk', vinden veel leerkrachten. Maar het is helemaal stom om een dik plan te schrijven en het dan in de kast te laten verstoffen. Daarom: elf tips voor een goed groepsplan.

H ‘Ruimte in regels’ heet de brochure die minister Arie Slob van Onderwijs medio vorige maand presenteerde op een basisschool in Hilversum. Volgens de minister leggen scholen zichzelf te veel administratieve verplichtingen op. Groepsplannen bijvoorbeeld. Die zijn niet verplicht, benadrukt de Onderwijsinspectie in de brochure.

Ja, ja, denken leraren dan. Het zijn mooie adviezen van stuurlied aan wal die nog geen fok van een grootzeil kunnen onderscheiden. Want scholen zijn volgens diezelfde brochure wel verplicht vorderingen van leerlingen systematisch te volgen en duidelijk zichtbaar te maken.

Stel dat ouders naar de rechter stappen omdat wij hun kind niet op het categoriaal gymnasium hebben gekregen? Dan moeten we toch aantonen dat we er alles aan gedaan hebben? Groepsplannen zijn voorlopig de wereld niet uit. Het maken ervan is een fikse klus. “Ik hoor regelmatig klachten over het maken van groepsplannen”, zegt Mieke Staal, adviseur en docent aan het Marnix Onderwijscentrum in Utrecht. “Het volk blijft morren over de groepsplannen”, grinnikt Lourens van der Leij, docent bij hogeschool Windesheim in Zwolle en Almere. “Niemand houdt van administratie”, zegt Marcel van de Wiel, docent aan Fontys opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg in Tilburg. En juf Bianca Antonissen van Jufbianca.nl vat de stemming samen met: “Veel leerkrachten vinden het maken van groepsplannen stom werk.”

Maar dat betekent niet dat de geïnterviewden er zo maar mee willen of kunnen stoppen. Zeker niet, want aan een goed groepsplan kun je veel hebben. Als je het maar goed aanpakt. Daarom: elf tips voor het schrijven van een goed groepsplan.

HOUD HET DOEL VOOR OGEN

Wat is een groepsplan eigenlijk? Of liever: wat zou zo’n plan moeten zijn? Er zijn vele soorten en maten en leerkrachten en scholen maken hun eigen keuzes. “In zo’n plan deel je het ‘Mickey Mouse-model’ in, zegt Lourens van der Leij. “Het hoofd van Mickey is de grootstegroep van je leerlingen. De twee oortjes zijn degenen die extra uitleg nodig hebben en degenen die meer uitdaging aankunnen. Voor elk van die groepen schrijf je op wat je aanbiedt. Dat groepsplan is, zeg maar, het bouwplan van je les.”

“Je bekijkt wat kinderen nodig hebben en deelt ze in je groepsplan samen in op ondersteuningsbehoefte”, zegt Mieke Staal. En ja, die informatie heb je, als leerkracht, natuurlijk vaak al in je hoofd zitten. Juf Bianca Antonissen: “Maar als je het zwart-op-wit zet, geeft dat overzicht voor jezelf. En voor je eventuele duocollega. Of voor de vervanger, als jij een been breekt.”

MAAK EEN PLAN NIET TE GEDETAILLEERD

“Zet alleen de struikelblokken in je groepsplan”, adviseert Van der Leij. “Weet je dat zinsontleding een moeilijk onderwerp is? Maak daar dan een groepsplan van: Welke leerlingen zet jij in een van de drie groepjes van Mickey Mouse?” “Probeer niet de ontwikkeling van ieder kind in een groepsplan te vangen”, zegt Antonissen. “Stel, je hebt een kleuter die moeite heeft met rijmen. Je schrijft in je groepsplan dat je de komende periode extra aandacht gaat besteden aan het rij-

men, je beschrijft een doel en vertelt hoe je gaat evalueren. Maar als het kind het rijmen al na het eerste extra rijmlesje beheerst, kan je plan de prullenbak in.”

KOPPEL DOELEN NIET AAN DE CITO-SCORES

“Je mag best doelen opstellen over de algemene groei van de Cito-scores”, vindt Antonissen. “Dan kun je ook ingrijpen, in je onderwijs, als die doelen niet gehaald worden. Maar ga alsjeblieft niet een doel opschrijven als: Jantje haalt een II op Cito Taal. Daar is een groepsplan niet voor. Een groepsplan is een leidraad voor je handelen, geen document waarmee je jezelf of je leerling afrekent op resultaten.”

WEES REALISTISCH

Over doelen gesproken: wees realistisch. Antonissen: “Schrijf niet in een plan dat je elke dag tien minuten met een groepje kleuters gaat zitten om hun woordenschat bij te spijkeren, als je weet dat je dat toch nooit gaat lukken.” Oh ja: en schrijf ook geen doelen op die je toch al haalt, vult Van der Leij aan. “Dan wordt een groepsplan een doel op zichzelf. Ik zeg altijd: Minder plannen, meer leren.”

DOE HET SNEL

Besteed vooral niet te veel tijd aan het schrijven van een groepsplan, zegt Staal. "Als je heel minutieus gaat invullen wat elke leerling precies nodig heeft, ben je daar heel lang mee bezig. Beschrijf alleen de uitzonderlijke gevallen – de dingen waarover je langer dan tien seconden moet nadenken."

MAAK ER KOFFIE VLEKKEN OP

Een goed groepsplan is een levend document. "Een plan schrijven om het vervolgens in de kast te laten verstoffen is echt onzin", vindt Staal.

"Een goed groepsplan heeft ezelsoren en koffievlekken", zegt Antonissen. "Je kijkt het dagelijks in, je stelt het bij. Zitten nog de goede kinderen bij de verlengde instructie? Moet je over een bepaald onderdeel nog klassikaal een extra lesje geven? Zijn de doelen te hoog of te laag gesteld?"

SCHRIJF ZE NIET VOOR JE BESTUUR OF DIRECTIE

Antonissen: "Je ziet soms dat een bestuur besluit dat er gewerkt gaat worden met groepsplannen. En dat dit besluit dan van bovenaf wordt gedropt op de scholen."

Dat leidt dan nogal eens tot administreren om het administreren. "Stel een werkgroep in die bedenkt hoe groepsplannen in jullie school het meeste voordeel opleveren", zegt Antonissen. "En vraag die werkgroep ook een format te ontwikkelen. Zo hoeft niet iedereen zelf het wiel uit te vinden."

SCHRIJF ZE NIET VOOR HANDELINGSGERICHT WERKEN

Een groot misverstand rond groepsplannen is dat deze onlosmakelijk verbonden zijn met handelingsgericht werken. Nee dus, zegt Staal. "Ik heb die opmerking toevallig deze week weer gehoord, in twee verschillende groepen. Maar het is niet waar. Een groepsplan kan een onderdeel zijn van handelingsgericht werken, maar er staat nergens dat het moet."

SCHRIJF WEL ONTWIKKELINGSPERSPECTIEVEN

De traditionele handelingsplannen zijn met de invoering van passend onderwijs vervangen door het ontwikkelingsperspectief (opp). Dat zijn documenten die moeten worden opgesteld voor leerlingen die geld nodig hebben voor extra zorg vanuit het samenwerkingsverband. Leerkrachten ervaren het opstellen van opp's vaak als zwaar, zegt Van der Leij. "Je moet laten zien dat je

echt alles hebt geprobeerd met de leerling, maar dat het niet is gelukt en dat je dus recht hebt op extra hulp. Dat is veel werk, en daar komen vaak ook ib'ers en psychologen bij kijken. Dat worden hele dikke dossiers, maar dat is logisch: het gaat over centen. Dus dat hoort bij je werk."

SCHAKEL OUDERS EN LEERLINGEN IN

Maak bij het opstellen van ontwikkelingsperspectieven (oop's) gebruik van de ouders en de leerling, adviseert Van de Wiel. "Een leerling kan zelf vaak heel goed aangeven wat hij nodig heeft, en het is soms verrassend hoeveel inzicht ouders hebben. Zij hebben vaak meer bij te dragen dan je denkt. En daarmee wordt zo'n opp ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid."

DOE HET VOOR JE LEERLINGEN

Natuurlijk, administratie is nooit leuk. Van de Wiel: "Leerkrachten hebben een passie voor onderwijs, niet voor administratie. Maar mijn ervaring is dat een leerkracht best wil administreren, als dat maar iets oplevert voor het onderwijs. Als de leerling er maar beter van wordt, doordat je als leerkracht beter ziet wat hij nodig heeft. En een goed groepsplan helpt daarbij."